

Francesc de B. Moll
Josep Pla

Còmplices per la llengua
Cartes 1948-1979

Edició de Josefina Salord Ripoll

DESTINO

Francesc de B. Moll
Josep Pla

CÒMPLICES
PER LA LLENGUA
CARTES 1948-1979

Edició de Josefina Salord Ripoll

Edicions Destino

Obra publicada amb el suport del Departament de Cultura

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.

La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals

perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries.

En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement.

A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores

i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar

o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través

del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Per les cartes de Francesc de B. Moll: © Hereus de Francesc de B.
Moll, 2023

Per les cartes de Josep Pla: © Hereus de Josep Pla, 2023

Per l'edició i el pròleg: © Josefina Salord Ripoll, 2023

© Columna Edicions, Llibres i Comunicació, S.A.U. / Destino
Av. Diagonal, 662-664 - 08034 Barcelona

Primera edició: juny de 2023

ISBN: 978-84-19734-00-6

Dipòsit legal: B. 7.394-2023

Impressió: Egedsa

Fotocomposició: Moelmo, S.C.P.

TAULA

JOSEFINA SALORD RIPOLL	
<i>Josep Pla i Francesc de B. Moll,</i> <i>còmplices per la llengua</i>	9
CARTES 1948-1979	53
Annex	
Cartes entre Francesc de B. Moll, Josep Pla i Josep M. de Porcioles	175
Textos addicionals	
1. JOSEP PLA, Francisco de Borja Moll	197
2. JOSEP PLA, Poetas de las Islas	204
3. JOSEP PLA, El Diccionario	211
4. FRANCESC DE B. MOLL, Els dos diccionaris	218
5. FRANCESC DE B. MOLL, Resum de l'estat actual de la literatura mallorquina	236
6. JOSEP PLA, Conversación con F. de B. Moll con el estado del Diccionario	241

7.	JOSEP PLA, El diccionari de Moll está terminado	254
8.	JOSEP PLA, Francesc de B. Moll i la història del Diccionari	260
9.	JOSEP PLA, Visites a Francesc de B. Moll a Palma	305
10.	FRANCESC DE B. MOLL, Com veig l'obra de Josep Pla	314
11.	JOSEP PLA, Muy bien, señor Moll, ¡muy bien!	318
12.	JOSEP PLA, El señor Moll, doctor en Barcelona	325
13.	FRANCESC DE B. MOLL, Josep Pla en el meu record	333
	Índex de noms	343

CARTES 1948-1979

1
[De Moll a Pla]

Palma, 25-5-48

Estimat amic: Molt agraït per la vostra carta, tan afectuosa.¹ Us contesto a corre-cuita, enfeinat com sempre. Perdoneu-me la pressa.

Els dos versos d'En Costa i Llobera inscrits dins les coves d'Artà, són aquests:

Per un batec de l'ànsia amb què ton cor expira,
daríem les centúries de calma que tenim.

Ja sabeu que són trets del poema «La deixa del geni grec»,² on figura que els diuen a Nuredduna les

1. Aquesta carta, no localitzada, evidencia que la correspondència es va iniciar tot just després del viatge que dugué Josep Pla a les Illes la primavera de 1948 per a la redacció de la guia *Mallorca, Menorca e Ibiza*, publicada el febrer de 1950 per Ediciones Destino, i que li va permetre conèixer Francesc de B. Moll, a qui, en el pròleg datat el setembre de 1948, agraeix la lectura general que n'ha fet.

2. «La deixa del geni grec» (1900) —premiada als Jocs Florals de 1902, inclosa a *Tradicions i fantasies* (1903) i convertida en l'òpera *Nuredduna* (1947) per Antoni Massana— és un poema narratiu en què la lira oblidada pel jove grec Me-

dones d'aigua habitadores invisibles d'aquella caverna.

Un altre dia us escriuré més llarg. Affm.,

Francesc de B. Moll

---

lesigeni —alliberat per la sacerdotessa Nuredduna juntament amb els seus companys arribats a Mallorca mil·lennis enre— encarna 'la deixa del geni grec' homèric; és a dir, el clasicisme que ha fecundat la poesia catalana.

[De Moll a Pla]

LIBROS MALLORCA

Sr. D. Josep Pla
Llofriu

Palma de Mallorca, 10 de juny de 1948

Benvolgut amic: L'efecte que m'ha produït el vostre article de *Destino* del dia 5,¹ ha estat francament de consternació; el mateix efecte que produiria un gros pedral llançat a un estany tranquil i silenciós, habitat per una sola granota (que soc jo). Crec sincerament que, en el que es refereix a mi, n'heu fet un xic massa, i que us ha inspirat més la misericòrdia que la justícia. Naturalment, això augmenta els mo-

1. Josep Pla, «Francisco de Borja Moll», *Destino*, núm. 565 (5 de juny de 1948), p. 5: vegeu el text addicional 1. Francesc de B. Moll, a *Els altres quaranta anys*, deixa constància de l'impacte que li va causar aquest article, publicat després de la visita que Josep Pla va fer a Llibres Mallorca pocs mesos després de l'obertura el 2 de febrer de 1948, i del consegüent inici de la seva amistat: «No he oblidat mai aquell esplai d'amistat novella d'En Pla, que va esser per a mi una injecció de coratge per a la represa de la gran edició» (Obres Completes I, p. 376).

tius de gratitud envers de vós. Confús i empegueit
de la vostra excessiva benevolència, us dono les grà-
cies i m'ofereixo novament per a tot allò que us pu-
gui esser útil,
ben cordialment

Francesc de B. Moll

[De Moll a Pla]

EDITORIAL MOLL

Sr. Josep Pla
Llofriu

15 setembre 1948

Distingit amic:

Us agraeixo molt cordialment la vostra amable al·lusió que em dediqueu en el darrer número de *Destino* aprofitant l'avinentsa de parlar dels llibres de Na Maria-Antònia i d'En Villangómez.¹ N'he enviat un exemplar a la venerable poetessa llucmajorera, que en tindrà una bella alegria.

Em pensava que a hores d'ara ja hauríeu tornat a Mallorca; si no recordo malament, vàreu dir que seria pel setembre, i ja gairebé no hi sereu a temps si us destorbeu un poc. Val a dir que us convé més

1. L'article de Pla «Poetas de las Islas» (*Destino*, núm. 579, 11 de setembre de 1948, p. 5), que reproduïm com a text addicional 2, parla de dos poemaris publicats per Francesc de B. Moll el 1948: *Cel d'horabaixa*, el volum IV d'Obres de Maria Antònia Salvà (de qui també havia publicat el mateix any *Mireia. Poema provençal de Frederic Mistral*, com a volum II), i *Terra i somni* de Marià Villangómez i Llobet, núm. 35 de Les Illes d'Or, amb pròleg de Miquel Ferrà.

esperar, car encara fa calorota i no va bé per a viatjar. Suposo que us trobeu per aqueixos volts de Palafrugell, tan agradosos, amb tan bones platges i tan abundants de bon peix.

Els darrers dies d'aquest mes seré segurament a Barcelona.² Si heu d'anar-hi per aquella data, m'agradaria fer-vos una encaixada. Hi aniré per organitzar la propaganda del Diccionari, car estic resolt a reprendre la publicació d'aquesta obra, interrompuda fa més de deu anys, i portar-la a terme tan ràpidament com sigui possible, comptant amb l'ajut de catalans i mallorquins. Us adjunto un prospecte que us donarà una idea de les meves intencions.³

2. *Els altres quaranta anys* no deixa constància d'aquesta prevista estada a Barcelona per «organitzar la propaganda del Diccionari», les primeres manifestacions de la qual se situen a l'any 1950. Vegeu la carta 8 de Moll a Pla, datada el 2 de febrer de 1950.

3. El contingut d'aquest prospecte, no localitzat en el fons de Josep Pla, devia contenir la informació que Francesc de B. Moll va explicitar a la «Crònica del *Diccionari*» del fascicle 39 amb la represa el 1949 de la publicació. Hi dona compte de les feines de redacció, de les tasques de la Comissió Patrocinadora del Diccionari amb els membres que la integraven, de la reorganització de la Lliga de Socis Protectors del Diccionari, de l'adhesió de l'Institut d'Estudis Catalans, de les visites de professors estrangers, i de la campanya de difusió i de propaganda a punt d'iniciar-se a Catalunya. Vegeu Francesc de B. Moll, *Obres Completes VII*, p. 135-139.

A part d'això, preparo per a abans de fi d'any el tercer volum d'Exemplaria Mundi, els *Canti* de Leopardi,⁴ dels quals vull enviar-vos un exemplar. Si me n'oblidés momentàniament en sortir el llibre, recordeu-m'ho: és un deute que contrec amb vós molt gustosament, i l'he de pagar amb tota la puntualitat.

Us saluda ben cordialment el vostre afectíssim amic

Francesc de B. Moll

4. Com explica Francesc de B. Moll a *Obres Completes I*, p. 370-372, el projecte anunciat el 1946 de crear la col·lecció *Exemplaria Mundi* en edició de bibliòfil i pròlegs de prestigiosos erudits va prendre cos el 1947 amb *Poemes* de Joan Alcover, prologat per Joan Pons Marquès, i l'any següent amb *Historia de la vida del Buscón* de Quevedo, prologat per Samuel Gili Gaya. El volum *Canti* de Leopardi a què es refereix va sortir publicat el 1949, prologat per Giovanni Maria Bertini, mentre que el següent, *Poems* de Keats, prologat per Joan Mascaró, no sortí fins al 1955; aquest fou el darrer, tot i tenir programada l'edició de *Gargantua* de Rabelais i la *Commedia* de Dante. El fracàs econòmic del projecte restà compensat, d'acord amb el mateix Moll, pel prestigi editorial que hi guanyà.